

# IDENTITET SVJETOVNIH FRANJEVACA

Međugorje, 12.-14.11.2010.  
Ana Fruk, FSR Zagreb-Kaptol

*Struktura izlaganja:*

1. *Pravilo FSR-a i GK FSR-a* – osnovne crte i poticaji iz pisama i odobrenja GK FSR-a
2. Identitet svjetovnih franjevacaa
  - 2.1. Duhovnost
    - 2.1.1. Duhovnost i identitet vjernika laika
    - 2.1.2. Franjevačka duhovnost
    - 2.1.3. *Pravilo FSR-a* kao sinteza franjevačkog načina života
    - 2.1.4. Franjevački poziv
  - 2.2. Red
    - 2.2.1. Pripadnost Redu
    - 2.2.2. Kratka povijest i narav Reda
  - 2.3. Svjetovnost
  - 2.4. Bratstvo
  - 2.5. Molitva
  - 2.6. Duhovna asistencija
  - 2.7. Mladi – Franjevačka mladež
3. Zaključak

## **1. PRAVILO FSR-A I GK FSR-A – osnovni poticaji**

1978. godine papa Pavao VI odobrio je obnovljeno *Pravilo FSR-a* i time nam je, iako nije bio svjetovni franjevac (7 papa zaredom prije njega su bili), dao najveći i najljepši dar koji nas vodi natrag na izvore zajedništva. Tražio je od nas da svoju pažnju ponajprije usmjerimo na evanđeoski sadržaj Pravila, prihvaćajući franjevačku poruku koju donosi i putokaze koji kazuju da živimo po svetom Evanđelju.

Budući da smo se zavjetovanem u FSR-u obvezali da ćemo živjeti prema tom Pravilu, moramo ga dobro i poznavati. Čak ako ga dosad možda i nismo često uzimali u ruke, nikad nije kasno da počnemo. Poticaji koji se nalaze u ovom *Pravilu* i *Generalnim konstitucijama* pravo su duhovno štivo na kojemu možemo produbljivati svoje franjevačko zvanje. Bivša generalna ministra FSR-a, Emanuela De Nunzio prilikom odobrenja *GK FSR-a* na hrvatski jezik napisala je: “... želim cijelom Nacionalnom bratstvu da iz posuvremenjenog zakonodavstva našega Reda dobije novi poticaj za sve snažniji rast i sve značajniju prisutnost u mjesnoj Crkvi i u društvenom tkivu vaše zemlje.” (15. prosinca 2001.)

Citirat ću ovdje i fra Giacoma Binija, jednog od bivših generalnih ministara, koji je u Pismu Konferencije generalnih ministara Prvoga reda i TOR-a uz predaju *GK FSR-a* na korištenje rekao da “Nije riječ samo o još jednom “dokumentu više”, niti o posljednjoj etapi

jednog hoda, nego o jednom bitnom i dinamičnom sredstvu koje pomaže da se zacrti naš identitet i da se sve više izgrađuju naš franjevački život i poziv.<sup>1</sup> Upravo zato bih voljela da na ovo ne gledamo kao na “još jedan dokument više” nego ga uzmemo u ruke i vidimo što nam je ostavljeno u baštinu.

U tekstu Proglašenja *Generalnih konstitucija* piše: “... Na svakom je od nas da se pobrine kako bi one (Generalne konstitucije) postale “duh i život”, sredstvo osnaženja i rasta našega Reda da bi izvezao na pučinu i pošao s nadom...”

Od nas se možda neće tražiti mučeništvo u krvi, ali će se sigurno tražiti svjedočanstvo dosljednosti i stalnosti u izvršavanju krsnih obećanja koja smo obnovili i potvrdili zavjetovanjem u FSR-u. Snagom zavjetovanja, Pravilo i primjena koju daju Generalne konstitucije, moraju predstavljati, za svakog od nas, čvrstu točku svakodnevnog iskustva polazeći od specifičnosti poziva i točno određenog identiteta.

To je želja s kojom Predsjedništvo MVFSR-a primljene odobrene Generalne konstitucije šalje cijelom Redu da bi ih se, kao i Pravilo, proučavalo, ljubilo i živjelo. (Emanuela De Nunzio, 6. veljače 2001.)

Već ove uvodne riječi koje prate *Pravilo* i *GK FSR-a* nose snažnu poruku na koju se ne bismo trebali oglušiti. U njima nalazimo objašnjenja našeg poziva i identiteta. Stoga ću s time i ja nastaviti u svom daljnjem izlaganju.

## 2. IDENTITET SVJETOVNIH FRANJEVACA

### 2.1. DUHOVNOST

#### 2.1.1. Duhovnost i identitet vjernika laika

Koncil je predstavio teološko razmišljanje o laicima u različitim tekstovima, među ostalim se ističu četvrto poglavlje *Lumen gentium* (br. 30-38), dekret *Apostolicam actuositatem* te *Gaudium et spes*, pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu.

Iz tih tekstova proizlazi novo lice Crkve koja razmišlja o svojoj službi u svijetu i povjerava laicima specifičnu zadaću u ostvarenju svojega poslanja. Svjetovna dimenzija, koja pripada cijeloj Crkvi kao i svakom vjerniku (kleriku, redovniku, laiku) i koja je pozvana da izgrađuje Tijelo Kristovo u svijetu, ostvaruje se na specifičan način posredstvom laika. Poruka spasenja je doista upućena cijelome svijetu i upravo tu, u svijetu i posredstvom stvari u svijetu, vjernici laici odgovaraju Božjem pozivu i svjedoci su njegove prisutnosti, utjelovljujući u svoj život djela za Božju objavu. “Na laike spada po njihovu pozivu da traže kraljevstvo Božje baveći se vremenitim stvarima i uređujući ih po Bogu. Žive u svijetu, to jest u svim i pojedinim dužnostima i poslovima svijeta i u redovitim prilikama obiteljskog i društvenog života, kojima je kao protkan njihov život.”<sup>2</sup>

---

<sup>1</sup> *GK FSR-a*, Pismo Konferencije generalnih ministara Prvoga reda i TOR-a, fra Giacomo Bini, 1. siječnja 2001.; Brat Franjo, Zagreb, 2008, str. 43.

<sup>2</sup> LG 31.

Od Koncila primamo važan nauk: svijet nije mjesto, prostor, niti sredstvo posvećenja, već je on **način** življenja dostojanstva djece Božje usred najskrivenije bijede čovječanstva koje je Krist preuzeo na sebe.<sup>3</sup>

Laici, u svojim uobičajenim aktivnostima (posao, prijateljstva, zadovoljstvo upoznavanja i otkrivanja, slobodno vrijeme za odmor i sport, politika, ekonomska pitanja...) svjedoče izvanrednost života i u njemu ostvaruju savršenstvo ljubavi.

### **Sposobnost (kompetencija) laika**

Laici su mjerodavni u pitanjima zajedničkog života (brak, obitelj, kultura, politički život, ekonomija itd.). Po njima je Crkva tu na osobit način prisutna. U tim područjima, laici su odgovorni, a *“Crkvi je potrebna napose pomoć onih koji žive u svijetu, a stručnjaci su u poznavanju raznih ustanova i disciplina, te shvaćaju njihov unutarnji mentalitet, pa bili oni vjernici ili nevjernici. Dužnost je svega Božjeg naroda, osobito pastira i teologa, da uz pomoć Duha Svetoga slušaju, razabiru i tumače razna mišljenja našega vremena.”*<sup>4</sup>

U apostolskoj pobudnici *Evangelii nuntiandi (O evangelizaciji u suvremenom svijetu)* Pavao VI je napisao, govoreći o laicima: *“Vlastito polje njihova evangelizacijskog rada je veliki i složeni svijet politike, društvenog života, gospodarskih odnosa, ali i svijet kulture, znanosti, umjetnosti, međunarodnog života, sredstava društvenog priopćivanja, pa neke druge stvarnosti otvorene evangelizaciji kao što je ljubav, obitelj, odgoj djece i mladeži, stručni rad, ljudska patnja. Što više bude laika prožetih evanđeljem koji se osjećaju odgovornima za te stvarnosti, koji su nesumnjivo u njih uključeni, koji su mjerodavni s obzirom na njihov razvoj i svjesni da u potpunosti treba razviti njihov kršćanski, često prikrit i prigušen doseg, to više će se te stvarnosti, ne gubeći ništa od svoga ljudskog predznaka, naći u službi izgradnje Kraljevstva Božjeg, odnosno spasenja u Isusu Kristu, otkrivajući svoju onostranu i često nepoznatu dimenziju.”* (br. 70)

### **2.1.2. Franjevačka duhovnost**

Svaki oblik života u Crkvi temelji se na krštenju, na onome što smo postali po sakramentu svetog krsta. To je prvi sakrament koji nismo samo jednom primili i gotovo, nego je to sakrament koji trebamo trajno živjeti. Svi krštenici su snagom svetog krsta pozvani na svetost i obvezani težiti za svetošću. Svi drugi oblici intenzivnije posvete (pa i franjevačke) temelje se na ovoj osnovnoj.

Treći red se od samih početaka razlikuje od prva dva Reda po načinu življenja Evanđelja. To su bili ljudi koji su ostajali u svijetu, bilo laici ili klerici koji su se oduševili Franjinim pokretom, Franjinim “oblikom života” Evanđelja. Oni ostaju u svijetu, kao laici ili svjetovnjaci.

Tu je potrebno istaknuti da se za ovakav život traži poseban poziv: to je duhovno zvanje, ali ne redovničko, nego svjetovno. Mi nismo obični svjetovnjaci-laici, nego svjetovnjaci s pozivom koji se nadograđuje na krsni poziv i poslanje, a to znači intenzivniji duhovni život u duhu Utemeljitelja, sv. Franje.

---

<sup>3</sup> Anna Pia Viola, *Ekleziologija i elementi teologije laikata*, izlaganje na Međunarodnom tečaju za formaciju povjerenika za formaciju u FSR-u, Rim, 2007.

<sup>4</sup> GS 44.

Svjetojni franjevci ne daju zavjet poslušnosti. To nije u skladu s laičkim i svjetovnim životom u obitelji i na poslu. Svjetovni franjevac živi duh evanđeoskog savjeta poslušnosti što podrazumijeva poslušnost Evanđelju, Crkvi, Pravilu i savjesti.

Crkva taj oblik života od samih početaka prihvaća i potvrđuje te smatra svojim. Danas je to doseglo najviši stupanj u proglašenju samostalnosti (autonomije) strukture našega Reda po *Pravilu, Generalnim konstitucijama, Obredniku* i drugim dokumentima koji izražavaju strukturu našega Reda.

Treća karakteristika (*prva je Evanđelje kao Pravilo, druga je život u svijetu*) našega “oblika života” jest franjevaštvo: a to znači da prihvaćamo onaj oblik života što ga je sv. Franjo sa svojom prvom braćom i sestrama zacrtao. “Živjeti evanđelje” i “naviještati evanđelje” su u franjevačkoj duhovnosti dvije neodvojive stvarnosti.

Franjevački svjetovni red ima svoju vlastitu duhovnost, ne radi se o duhovnosti koja bi bila samo neka slika ili pokušaj imitiranja redovničke franjevačke duhovnosti. FSR je samostalan i u svom apostolatu koji je sastavni i jednako važan “dio” njegove duhovnosti.

### **2.1.3. Pravilo FSR-a kao sinteza franjevačkog načina života**

FSR ima svoju specifičnu duhovnost, to jest svoj način kršćanskog, odnosno franjevačkog života. Nazivamo je *duhovnošću svjetovnih franjevaca* (a ne svjetovnog franjevca), kako bismo i načinom govora izrazili da se radi o duhovnosti koja se živi *u bratstvu*.<sup>5</sup>

U opisivanju te duhovnosti treba se koristiti *Pravilom* kao tekstom od kojeg ćemo polaziti, jer ono predstavlja uspješnu sintezu franjevačke duhovnosti u njezinu *svjetovnom, posebno laičkom* izražaju. *Pravilo FSR-a* izražava svjetovnu franjevačku duhovnost za naše vrijeme, konkretan put, osobni i zajednički, evanđeoskog života.

Oblik života svjetovnih franjevaca, od kojih su većina vjernici laici, obilježena je njihovom svjetovnošću, njihovim životom u svijetu, posred jedne civilizacije, jedne kulture.

Članovi Franjevačkoga svjetovnog reda su braća i sestre “potaknuti Duhom da postignu savršenstvo ljubavi u svome *svjetovnom staležu*” (*Pravilo FSR-a* 2), u obitelji, politici, ekonomiji, kulturi... Jeke te duhovnosti nalazimo jasno formilirane u *Pravilu FSR-a* (usp. članci 6-8 i 10).

Za bolje razumijevanje duhovnosti *Pravila FSR-a* vrlo je važno zapaziti pozivanja na dokumente Drugoga vatikanskog koncila. *Pravilo* prenosi duh Koncila i njegove smjernice za kršćanski život.<sup>6</sup> Ta su pozivanja na Koncila poziv svjetovnim franjevcima da žive s Crkvom naših dana, da se založe u apostolatu i dijalogu sa stvarnošću društva u kojem žive.

### **2.1.4. Franjevački poziv**

Često ljudi znaju pitati što se to zbiva, što je novo, a što ostaje isto kad netko prihvati poziv da stupi u FSR. Odgovor je bio jednostavan - ne mijenja se ništa i sve se mijenja!

---

<sup>5</sup> fra Zvonimir Brusač, izlaganje *Duhovnost svjetovnih franjevaca prema Pravilu pape Pavla VI* u: *Zbornik radova s tematskih susreta trajne formacije u Franjevačkom svjetovnom redu*, Brat Franjo, Zagreb, 2010.

<sup>6</sup> *Lumen gentium*, dogmatska konstitucija o Crkvi (8 puta), *Apostolicam actuositatem*, dekret o apostolatu laika (5 puta), *Gaudium et spes*, pastoralna konstitucija o Crkvi u suvremenom svijetu (3 puta).

Vrlo se često, osobito u prošlosti, u Red ulazilo samo zato što je netko bio dobra osoba ili zbog simpatije prema nekom fratra, ili pak zbog simpatije prema svetom Franji. I danas se često ulazi u Red zato što se netko osjeća osamljenim, ili zato što želi pripadati nekoj zajednici ili jednostavno zbog pobožnosti. Očito, to nije dovoljno. Štoviše...

Ući u jedan “oblik života” poput franjevačkog svjetovnog načina nije tek jedna od mogućnosti u našem životu. To je rezultat specifičnog Božjeg poziva da budemo franjevci s jednim određenim ciljem.

Postati svjetovni franjevac jest, i treba biti, samo plod autentičnog zvanja. Njemu se pripisuje točno određeno poslanje, u zajedništvu s cijelom Franjevačkom obitelji, koja ima istu Franjinu karizmu koja nas osposobljava da izvršimo njegovo poslanje u našem svjetovnom staležu.

Potrebno je ponovno otkriti i živjeti ovu dimenziju kako bi Red u potpunosti živio od milosti poziva po svim svojim članovima.

Više nije moguće postati svjetovnim franjevcem samo zbog pobožnosti ili bez pravog i autentičnog poziva. Ako netko nema poziv, postoje drugi načini da se sudjeluje u duhovnosti sv. Franje i u duhovnosti svjetovnih franjevaca, a da se ne ulazi u Red.

Među uvjetima za primanje u FSR *Generalne konstitucije* (čl. 39,2) govore o potrebi “*pokazivanja jasnih znakova poziva*” (čl. 39,2). Govori se o “znakovima” franjevačkoga poziva, to jest o klicama tog poziva koje bi se mogle razviti u vremenu formacije.

Poziv na franjevački život može biti jedan od “poziva” koje Bog upućuje osobi; to je poziv koji se ugrađuje u osnovni čovjekov poziv, kao što je poziv na kršćanski brak, poziv na ministerijalno svećeništvo ili poziv na posvećeni život.

Doći do *zavjetovanja evanđeoskog života u FSR-u* posebna je Božja milost, odgovor je na posebni Božji poziv. Zavjetovanje je javno crkveno obećanje da će se živjeti prema *Pravilu FSR-a*. Ono uključuje obnovu krsnih obećanja, življenje evanđelja na način sv. Franje i aktivno sudjelovanje u životu bratstva FSR-a. Ne radi se o redovničkim zavjetima (njih polažu redovnici/e) nego o preuzimanju obveze da se “u svijetu” živi duh blaženstava.

## **2.2. RED**

### **2.2.1. Pripadnost Redu**

Da bismo aktualizirali ovu temu, trebamo se zapitati: što danas znači biti svjetovni franjevac? Što traže osobe koje se danas žele zavjetovati u Franjevačkome svjetovnom redu? Ova nas pitanja ne ljute i ne uznemiruju jer nam se čini da odgovor već imamo u svakodnevicu. Sve je jasno: u svakodnevici, svatko je odraz onoga što radi, i svako je bratstvo odraz onoga što ostvaruje. Ipak, ne bismo se trebali zadovoljiti tim odgovorom. Bilo tko može ispunjavati dužnosti koje izvršavamo u svijetu, i svako udruženje ili pokret može ostvarivati apostolat koji mi ispunjavamo, bez potrebe da pripadamo FSR-u. Kada si to posvijestimo, pred nama se otvara jedan ponor. Zabrinjavamo se, i naša nas savijest optužuje za nedosljednost i nedostatak radikalnosti u “*nasljedovanju Krista siromašnog i raspetog*”, po primjeru sv. Franje. Da bismo se umirili, nastojimo dodati *franjevački način* onome što radimo (ili što bratstvo čini): promičemo pobožnost sv. Franji, organiziramo izložbe

franjevačkih predmeta, uprizorujemo preminuće sv. Franje, govorimo o sv. Franji u radio emisijama koje vodimo... Nije li taj franjevački način samo jedan *dodatak*? Neće li time franjevaštvo koje promičemo biti tek usputna stvarnost, sporedna, dodatna? Drugim riječima: nećemo li time postati profesionalci, studenti, trgovci, administratori, služitelji u euharistiji, redoviti posjetitelji župnih zajednica i, *uz to*, franjevci? Ili pak biti franjevac pripada najintimnijem dijelu našeg osobnog identiteta, srži našega bića, najoriginalnijoj biti onoga što svatko od nas jest?

Na početku *Pravila FSR-a* nalaze se temeljni elementi života svjetovnog franjevca. Prema čl. 2, svjetovni franjevci su braća i sestre koji se “*potaknuti Duhom da postignu savršenstvo ljubavi u svome svjetovnom staležu - obvezuju zavjetovanjem da će živjeti Evanđelje poput sv. Franje i pomoću Pravila koje je Crkva potvrdila*”. U obnovljenom zakonodavstvu FSR-a (*Pravilo i Generalne konstitucije*) naglašava se da je identitet svjetovnog franjevca izražen u trostrukoj dimenziji: osobnoj (unutarnji život), bratskoj (suodgovornost) i sveopćoj (poslanje).

**Pripadnost mjesnom bratstvu.** Svi napamet znamo definiciju mjesnog bratstva izraženu u čl. 22 *Pravila FSR-a*, a to je da je ono “*osnovna stanica cijeloga Reda i vidljivi znak Crkve koja je zajednica ljubavi.*”

Da bismo raščlanili ove temeljne postavke, *Generalne konstitucije* u čl. 30,2 preciziraju kako se treba živjeti pripadnost bratstvu: “*Osjećaj suodgovornosti članova zahtijeva osobnu nazočnost, svjedočenje, molitvu, djelatnu suradnju prema mogućnostima pojedinaca kao i eventualne obveze u animiranju bratstva.*” Da ne bismo samo teoretizirali, smatram da je potrebno posvetiti trenutak produbljivanju ovih neizostavnih “potreba” suodgovornosti. Pogledajmo, dakle:

- 1) *Osobna prisutnost*, odnosno stalno sudjelovanje (to, dakle nije opcionalno!) na susretima bratstva, koja nisu samo “mjesečna okupljanja”, već “česti susreti”, koje organizira vijeće kako bi svakoga potaknulo na bratski život i rast u franjevačkome i crkvenom životu (*Pravilo FSR-a* 24).
- 2) *Svjedočanstvo*, evanđeoskog i bratskog života kao sredstvo promicanja zvanja (*GK FSR-a* 45,2) te kao pomoć u formaciji novih članova (*Pravilo FSR-a* 23 i *GK FSR-a* 37,3).
- 3) *Molitva*, koja je duša te “zajednice ljubavi” (*Pravilo FSR-a* 8).
- 4) *Djelatna suradnja*, svih i svakoga, da bi bratstvo dobro funkcioniralo, da bi se na susretima aktivno i dinamično sudjelovalo, da bi bratstvo ostvarivalo svoje karitativne i apostolske inicijative (*GK FSR-a* 53,3).
- 5) *Eventualne obveze u animiranju bratstva*, osobito kad se nekoga izabere na koju službu (*GK FSR-a* 31,4).
- 6) *Novčani doprinos*, prema mogućnosti pojedinih članova (*GK FSR-a* 30,3), da bi se osigurala novčana sredstva potrebna za život bratstva i za njegova bogoštovna, apostolska i karitativna djela.

Suodgovornost obvezuje sve članove bratstva da se brinu za ljudsku i vjerničku dobrobit svakog brata (*GK FSR-a* 42,4): nitko ne smije biti ostavljen da se sam suočava sa svojim

problemima i poteškoćama, već u bratstvu treba pronaći pomoć (pa i materijalnu), potporu, utjehu...

Ustvare, živjeti i djelovati danas u bratstvu znači postati svjestan nekih čvrstih točaka, poput: susreta s bratom u njegovoj konkretnoj situaciji, praćenja u njegovom ljudskom rastu, iskustva molitve u njezinim različitim oblicima, odgajanja za zauzetu izgradnju kraljevstva Božjega i pripadnost Crkvi koja ukazuje na onaj veći cilj: rast i ostvarivanje novog čovjeka u Kristu (*Pravilo FSR-a* 14).<sup>7</sup>

Danas FSR ima centralizirani ustroj kako traži Crkva. FSR je postao svjestan da je on jedno jedinstveno bratstvo čak i po strukturi te je nadišao podjele koje postoje unutar Prvoga reda. Ta svijest treba rasti i doći i do najmanjih i najudaljenijih mjesnih bratstava kako bi se ostvario potreban osjećaj pripadnosti bez kojega ulazak u Red nema smisla. Također, treba posvijestiti da zavjetovanjem osoba pripada čitavom Redu, a ne samo mjesnom bratstvu. Jer samo uz svijest o pripadanju čitavome Redu može se ostvariti naše zvanje u bratstvu i uprisutniti karizmu sv. Franje, kako osobno tako i kao Red u svojoj cjelokupnosti, životu i poslanju Crkve.

**Mnogostruka pripadnost.** Jedna od najvećih zapreka na koje nailazimo u suodgovornosti jest ono što konvencionalno nazivamo “mногоstruka pripadnost” odnosno tendencija nekih svjetovnih franjevaca da pripadaju, da se uključe u više zajednica i crkvenih udruženja. Ne smijemo zaboraviti da “*Poziv Franjevačkoga svjetovnog reda jest specifični poziv koji prožima život i apostolski rad svojih članova.*” (*GK FSR-a* 2,1) Kada je svjetovni franjevac uključen i u druga udruženja franjevačkog nadahnuća, koja bi trebala prožeti njegov cijeli život, ono se u svom izričaju i djelovanju, “preplavljuje” u mješavini s ostalim duhovnostima. Štoviše, zadaće se gomilaju i množe, onemogućujući točno obdržavanje zadaća koja proizlaze iz života bratstva. O ovome bi trebali voditi računa odgovorni za formaciju kao i sama vijeća u bratstvima, kada procjenjuju prikladnost kandidata za zavjetovanje u FSR-u.

### 2.2.2. Povijest i narav Reda

Da bismo bolje razumjeli sadašnju situaciju u kojoj se nalazi FSR i njegovi članovi, pa i razumjeli narav FSR-a, onoga što smo zavjetovali, naš identitet i poslanje, potrebno je poznavati neke povijesne činjenice, kao i neke elemente koje govore o naravi samog FSR-a.

Franjevačka obitelj rođena je kao jedna obitelj i uređena tako da uključuje sve životne staleže. Sva tri franjevačka reda imaju: (1) zajedničkog utemeljitelja, (2) istu karizmu i (3) isto poslanje u različitim životnim staležima, koji su međuovisni i nadopunjujući

Kroz povijest staleži su bili različito uređeni, no bitno je spomenuti stalešku hijerarhiju koju je oko 1201. g. uredio papa Inocent III tako što je promijenio hijerarhiju, od najviše do najniže razine:

- 1) *prvi red*: klerici i redovnice
- 2) *drugi red*: braća i sestre laici

---

<sup>7</sup> Emanuela De Nunzio, izlaganje *Pripadnost FSR-u* na XII. generalnom kapitulu FSR-a, Budimpešta, 2008.

- 3) *treći red*: zauzeti muškarci i žene laici koji ostaju u svojim kućama i slobodni su vjenčati se

Franjevačka nomenklatura se nadahnjuje na ovoj povijesno-pravnoj osnovi, s nekim malim izmjenama, a koja se zadržala do današnjih dana:

- 1) *prvi red*: redovnici i klerici sa zavjetima
- 2) *drugi red*: posvećene redovnice
- 3) *treći red*: vjenčani muškarci i žene ili neoženjeni/neudate koji žive u svojim kućama i rade u svijetu

Osim ove povijesne određenosti hijerarhije Reda, valjda spomenuti i neka druga obilježja koja određuju FSR i čine njegovu narav.

FSR je u Crkvi javno udruženje vjernika općeg karaktera koje sačinjavaju vjernici, a osnovao ga je papa. Dakle, nije nastao u ovisnosti o nekoj drugoj redovničkoj ustanovi (pa tako niti jedan od tri Prva reda ili TOR-a ne prisvaja FSR kao svoj) nego ga je izravno papa osnovao.

Kao javno udruženje, FSR uživa povlasticu da mu duhovnu i pastoralnu asistenciju pružaju braća Prvoga reda i TOR-a, prije nego biskupi, čvrsto ostajući u zavisnosti s njima zbog apostolskog djelovanja u partikularnoj Crkvi.<sup>8</sup>

FSR je autonoman (ima svoje vlastito zakonodavstvo) i jedinstven, u punini živi svoju svjetovnost da bi u punini služio zajedničkom poslanju Franjevačke obitelji. Ove tri stvarnosti, autonomnost, jedinstvo i svjetovnost bitna su obilježja i temeljni elementi naravi FSR-a.

FSR nije tek neki Treći red niti neko javno udruženje vjernika. Njegova narav je potpuno razjašnjena u njegovom osnutku, povijesti i zakonodavstvu. Njegova specifična narav, iako neobuhvaćena u definiciji Trećeg reda koju daje *Zakonik kanonskoga prava*, stavlja ga (kao “treći red”) pod jurisdikciju Kongregacije za ustanove posvećenoga života i za družbe apostolskoga života (za unutarnji život javnih udruženja vjernika) te pod jurisdikciju Papinskoga vijeća za laike (za apostolsku djelatnost).

FSR jest, i uvijek će biti, Treći franjevački red, uvijek isti, u neprekinutom trajanju s onime koji je osnovao sv. Franjo. Nova zakonska definicija Trećeg reda nije promijenila narav FSR-a.

### 2.3. SVJETOVNOST

*Obrednik Franjevačkoga svjetovnog reda* govori isključivo o “*posvećenju koje se ima živjeti u svijetu*” i o “*volji da se živi u svijetu i za svijet*”<sup>9</sup>. S druge strane, *Pravilo* se od samog početka brine da precizira u kojem ambijentu braća i sestre Franjevačkoga svjetovnog reda, potaknuti Duhom, nastoje postići savršenstvo ljubavi: *u svome svjetovnom staležu*.<sup>10</sup>

Svjetovni su franjevci, zajedno sa svim vjernicima laicima, pozvani živjeti vlastiti život u redovitim okolnostima svijeta, i unutar posebnog “svjetovnog” okruženja sudjeluju u crkvenoj

---

<sup>8</sup> *GK FSR-a* 101,2.

<sup>9</sup> *Obrednik FSR-a*, Napomene 14a,d.

<sup>10</sup> *Pravilo FSR-a* 2.



zadaći evangelizacije. “*Pripadati Kristu ne znači odbaciti svijet. Cijena koju kršćanin plaća zato što slijedi Krista nije nijekanje ili preziranje svijeta, nego posebna odgovornost za svijet, spremnost da se daruje svijetu*” (J. B. Metz).

Konstitucija *Lumen gentium* i opet lijepo progovara o vjernicima laicima: “*Laicima je svjetovna narav vlastita i posebna... Na laike spada po njihovu pozivu da traže kraljevstvo Božje baveći se vremenitim stvarima i uređujući ih po Bogu. Žive u svijetu, to jest u svim i pojedinim dužnostima i poslovima svijeta i u redovitim prilikama obiteljskog i društvenog života, kojima je kao protkan njihov život. Tu su oni od Boga pozvani, da pridonesu, kao iznutra poput kvasca, posvećenju svijeta vršeći vlastitu dužnost, vođeni evanđeoskim duhom, i tako drugima otkriju Krista u prvom redu svijetleći svjedočanstvom svoga života, vjerom, nadom i ljubavlju. Na njih dakle posebnim načinom spada da sve vremenite stvari, s kojima su tijesno vezani, tako rasvijetle i urede da se uvijek vrše po Kristu i da rastu i budu na slavu Stvoritelja i Otkupitelja.*”<sup>11</sup>

## 2.4. BRATSTVO

Jedna od temeljnih oznaka života po *Pravilu FSR-a* jest bratstvo. Kako se ne započinje s ostvarenim bratstvom i kako se ne nalazi već gotovo bratstvo, potrebno je izgrađivati i njegovati bratski život unutar franjevačkih zajednica.

O tome čl. 24. kaže ovako: “*Vijeće će, radi jačanja zajedništva među članovima, povremeno organizirati skupštine i češće susrete i s ostalim franjevačkim skupinama, posebno s mladima, koristeći se pritome najprikladnijim sredstvima za rast u franjevačkome i crkvenom životu i potičući svakoga na zajednički život. A to zajedništvo neka se nastavi i s pokojnom braćom i sestrama molitvom za njihove duše.*”

Poziv svjetovnih franjevaca jest “živjeti evanđelje u bratstvu”. Oni su “stručnjaci” u bratskom životu. Evanđeosko bratstvo bilo je u ono vrijeme fenomen karakterističan za franjevački pokret, kao što svjedoči i sam Franjo: “*Gospodin mi je dao braću*” (*Oporuka* 16). Riječ *brat* pojavljuje se u Spisima sv. Franje 232 puta. *Pravilo* uopće ne spominje mogućnost “izoliranih trećoredaca”. FSR nije bratovština ljudi pobožnih sv. Franji. Bratstvo je mjesto prvih i osnovnih iskustava franjevačkog života.

U čl. 24. spominju se neka sredstva kako se može njegovati i promicati bratstvo – povremenim skupštinama i čestim susretima.

Budući da je zavjetovanje po svojoj naravi trajna obveza (usp. *Pravilo FSR-a* čl. 23) za život kako ga opisuje naše *Pravilo*, nije dovoljno jednom se zavjetovati, pa ne znam kako to bilo svečano i oduševljeno. Potrebno je iskorištavati sve strukture i sva moguća sredstva koja nam mogu pomoći da što vjernije živimo evanđeoskim načinom života. I nije čudo što i ovo *Pravilo* na prvo mjesto stavlja upravo skupštine i susrete koji imaju stvarati duhovno i Božje ozračje u bratstvima te tako olakšati spoznavanje i vršenje volje Božje. Zato su se i prva Franjina braća često sastajala u Porcijunkuli jer su osjećala da je to neophodno za rast u onome što je Božje. Te skupštine i susreti nemaju zadatak čuvanje i očuvanje tradicije i reda, nego su to kreativni čini zajednice koja u svim događajima želi vjerno vršiti Božju volju što se

---

<sup>11</sup> LG 31.

neprestano očituje. Ti bi se susreti trebali živjeti u duhu onoga što nalazimo u Heb 10,23-25: “Čuvajmo nepokolebljivu vjeru nade jer je vjeran onaj koji daje obećanje. I pazimo jedni na druge da se potičemo na ljubav i dobra djela te ne propuštamo svojih sastanaka, kako je u nekih običaj, nego se hrabrimo, to više to vidite da se bliži Dan.”

To je redovito sredstvo kako bi se stvaralo i promicalo bratstvo, osobito kad je riječ o članovima FSR-a koji žive po svojim obiteljima i raspršeni na sve strane, često zatrpani svim mogućim poslovima i dužnostima. *Pravilo* ne određuje kako često trebaju biti ti susreti ili skupštine. Prijašnje je *Pravilo* govorilo o “mjesečnoj skupštini”, a sadašnje jednostavno kaže “povremene skupštine i češći susreti”. Svakom je vijeću prepušteno odrediti učestalost susreta, ali im to ipak nije stavljeno na volju jer se lijepo kaže da će to određivati potreba “jačanja zajedništva među članovima”. Jedno je sigurno: da bi neka zajednica bila živa u sebi i za druge, bit će joj potrebni što češći susreti za rast u zajedništvu.<sup>12</sup>

Ne bi se smjelo događati da se od toga izuzimate – jer to pripada vašem identitetu: kad si prestao dolaziti na skupštine, na susrete, izgubio si svoj identitet... I oni koji su spriječeni ili bolesni – prisutni su duhom i “nesretni” što ne mogu i fizički biti nazočni.

Osobito je važna uloga bratstva u početnoj formaciji. U odgoj novih članova moralo bi biti uključeno cijelo bratstvo, zanimanjem za formaciju i primjerom vlastita života. Možemo reći da franjevački život bratstva rađa franjevački život novih članova.

Bratstvo vode vijeće i ministar. Vijeće se spominje na prvome mjestu jer se želi istaknuti kolegijalni duh kojim bratstvo mora biti vođeno i animirano. Služba odgovornih sastoji se u preuzimanju obveza i prema zajednici i prema pojedincima.

## 2.5. MOLITVA

Kad u franjevačkom smislu govorimo o primatu molitve i razmatranja što postaje “*duša života i rada*”, kako se to kaže u *Pravilu FSR-a* u čl. 8, valja reći da se tu ne misli prije svega na kvantitativnu prevlast molitve. Stoga Franjo i ne govori rado o oblicima molitve, metodologiji, nego uglavnom govori o duhu molitve i pobožnosti koji ima sve prožimati. Primat se dakle molitve ne postiže umnažanjem, dužinom, učestalošću, nego intenzitetom duha molitve koji prožima sve što jesmo i što činimo.

Ovako shvaćena molitva nije ni u kom slučaju alternativa djelovanju i akciji: ili moliti ili djelovati; moliti ili biti apostolski aktivni. To se ne želi reći. Nego, duh molitve treba sve prožimati, jer želja Franjinih sljedbenika jest usvojiti Duh Gospodnji i njegovo sveto djelovanje.

## 2.6. DUHOVNA ASISTENCIJA

O duhovnoj asistenciji ima već mnogo napisanih tekstova, a posljednje 4 godine održavaju se i Tečajevi za duhovnu i pastoralnu asistenciju FSR-u i Frami. Vjerujem da duhovni asistenti imaju dovoljno prigode upoznavati se i obnavljati svoja iskustva u radu s FSR-om i

---

<sup>12</sup> fra Nikola Vukoja, *Komentar Pravila FSR-a, čl. 24*, Brat Franjo.

Framom. No, osim njih, bitno je i da svjetovni franjevci poznaju ulogu asistenata u FSR-u. Stoga bih svakome preporučila da iščitava *Priručnik za duhovnu i pastoralnu asistenciju FSR-u i Frami* koju je pripremio MVFSR-a, a tiskano je i u hrvatskom prijevodu. Također se o duhovnoj asistenciji govori u *Statutu za asistenciju* te u *GK FSR-a*. Ovdje ću samo ukratko spomenuti ono što smatram da je najbitnije za naše razumijevanje.

Naime, u dogmatskoj konstituciji *Lumen gentium* predstavljene su zadaće pastira: “*Neka priznaju i podupiru dostojanstvo i odgovornost laika u Crkvi; neka se rado služe njihovim razboritim savjetom, neka im s povjerenjem predaju dužnosti u službi Crkve i neka im ostavljaju slobodu i polje rada, dapače neka ih potiču da poduzimlju djela i vlastitom pobudom. Neka pažljivo i s očinskom ljubavlju gledaju pothvate, prijedloge i želje iznesene od laika.*”<sup>13</sup>

Kao što je već spomenuto govoreći o naravi FSR-a, u kontekstu aktualnog zakonodavstva Crkve, nisu Prvi red i TOR dobili “povlasticu” (kan. 315) jurisdikcije nad Trećim redom (*altius moderamen*) već je FSR dobio od Apostolske Stolice privilegij da bude pod jurisdikcijom Prvog reda i TOR-a zbog vlastitog duhovnog dobra. Bitno je, dakle, spomenuti da je bratstvo FSR-a to koje mora tražiti asistenciju, a ne dodjeljuje se ona nametanjem Prvoga reda i TOR-a.

Također, u svjetlu ovoga što govori i spomenuta konstitucija *Lumen gentium*, asistenti FSR-a nisu više upravitelji bratstava, nego im asistiraju, pomažu, a to podrazumijeva ono što sam maloprije citirala iz *LG 37*. U čl. 13 *Statuta za duhovnu i pastoralnu asistenciju u FSR-u* jasno je naznačena uloga duhovnog asistenta:

- 1) Glavna je dužnost asistenta unapređivati produblјivanje franjevačke duhovnosti i surađivati u početnoj i trajnoj formaciji svjetovnih franjevaca (usp. *GK FSR-a* 90,1).
- 2) U vijeću bratstva, na izbornim i redovitim kapitulima, djeluje poštujući odgovornosti i ulogu svjetovnjaka, dajući im prvenstvo u vođenju, koordiniranju i animaciji bratstva.
- 3) Aktivno sudjeluje i glasuje o zaključcima i odlukama što ih donosi vijeće ili kapitul. Posebno je odgovoran za animaciju liturgijskih slavlja i duhovnih razmatranja za vrijeme sastanaka vijeća ili kapitula.<sup>14</sup>

## 2.7. MLADI - FRAMA

Franjevački svjetovni red je, u okviru Franjevačke obitelji, red koji je, jer živi u uvjetima svijeta, prikladniji za prihvaćanje tog puta mladih, za pomoć i praćenje na tom putu. Upravo stoga je Crkva i službeno povjerila Framu Franjevačkome svjetovnom redu.

“*FSR, snagom svoga vlastitoga poziva, mora biti spreman posredovati svoje iskustvo evanđeoskoga života mladima koji osjećaju da ih privlači sv. Franjo Asiški te tražiti sredstva kako da im ga se primjereno predstavi.*” (*GK FSR-a* 96,1)

U dokumentu *Frama: Put franjevačkog poziva* čl. 23 kaže da se sredstva za promicanje životnosti i širenja Frame mijenjaju prema situacijama, no jedno od najvažnijih je živi dodir s

---

<sup>13</sup> *LG 37*.

<sup>14</sup> *Statut za duhovnu i pastoralnu asistenciju u FSR-u* 13, Rim, 2002.

bratstvom Franjevačkoga svjetovnoga reda. Zbog toga mjesna bratstva moraju stvarati prostore i trenutke prihvata mladih preko učestalih susreta s njima i povjeravanja specifičnih zadataka u bratstvu. Jednako je tako važno da okupljanja bratstva FSR-a budu prilagođena njihovoj organizaciji, što se postiže kreativnim osnivanjem zasebnih skupina pod vodstvom Vijeća bratstva.

Same *Generalne konstitucije* kažu da se FSR “*smatra osobito odgovornim*” za Framu (GK FSR-a 96,2). Drugim riječima, Frama za FSR mora predstavljati posebnu zadaću kao jedna od aktivnosti u promicanju novih zvanja za sam FSR; “*članovi Franjevačke mladeži Pravilo FSR-a smatraju dokumentom nadahnuća*” (GK FSR-a 96,3) koji im pomaže u rastu vlastitoga poziva, bilo osobno, bilo u skupini.

Jedno od “sredstava” koja FSR ima da “primjereno predstavi” evanđeoski način života mladima jest bratsko animiranje i pratnja mladih članova te dvostruka pripadnost, ili istodobna pripadnost.

**Bratsko animiranje** posebno je spomenuto u Zaključcima s XII. generalnog kapitula 2008. kad se govorilo o 3. prioritetu za FSR. Traži se da vijeća na svim razinama odrede bratskog animatora koji će pratiti mlade iz Frame. To je jedna tema koja zahtijeva podrobnije tumačenje i pozornost kako bi se ostvario kvalitetan doticaj s mladima iz Frame koji su veliko bogatstvo za FSR.

**Dvostruka pripadnost** omogućuje prirodnije uključivanje članova Frame u FSR. Važno je imati u vidu da Frama ima dvostruki cilj: omogućiti mladoj osobi da živi vlastiti poziv i ponuditi joj pomoć u razlučivanju svoga životnoga poziva.

U dokumentu *Frama: Put franjevačkoga poziva* u čl. 24 kaže se da “*zavjeti u Franjevačkome svjetovnome redu nužno ne isključuju mlade iz njihova bratstva Frame. Mladi koji po zavjetima u FSR-u prihvaćaju Pravilo kao svoj projekt života mogu nastaviti hod zajedno sa sestrama i braćom iz Frame koji se nadahnjuju istim Pravilom.*”

Članovi Frame često žive dinamičnu i poticajnu stvarnost u vlastitome bratstvu Frame, koja je ponekad u suprotnosti s nedostatkom žive aktivnosti u mnogim bratstvima FSR-a. Razumljivo je, dakle, da u mnogim slučajevima, unatoč jasnom pozivu, članovi Frame mogu otežati s uključivanjem u FSR i odgađati ga sve do trenutka kad će konačno morati napustiti Framu. Stoga im se treba pružiti mogućnost da, u slučaju da postoji skupina mladih iz Frame koja želi zajedno započeti početnu formaciju, oni mogu osnovati vlastitu skupinu, u ovisnosti i pod vodstvom Vijeća mjesnoga bratstva FSR-a kojemu žele pripadati. To ne znači osnivati novo bratstvo unutar bratstva nego im omogućiti primjerenu formaciju u skladu s onime što su već primili u Frami.

Najbitnije u svemu tome jest odnos između FSR-a i Frame koji mora biti označen duhom uzajamnoga životnoga zajedništva, kako to kažu *Generalne konstitucije*. Živimo istu karizmu, oduševljava nas isti primjer svetaca i evanđeoski način života.

### 3. ZAKLJUČAK

Nastojala sam vam približiti identitet svjetovnih franjevaca kroz dokumente koji su sadržajno bogati i poticajni, ali i kroz neke elemente koji su za nas bitni. Voljela bih kad nam franjevaštvo ne bi bilo samo *odatak* našem životu nego zaista duboko iskustvo života s

Bogom koje će se odražavati i na našu svjetovnost i život u bratstvu i molitvu i odnos prema asistentima, a posebno prema Franjevačkoj mladeži.

*“Nama je ponajprije životom, životom u njegovoj običnosti, ali, dakako, i životom u njegovoj izuzetnosti, a tek potom riječima, svjedočiti da smo glasnici Velikoga Kralja. To je naš franjevački posao u svijetu. To je naš poziv i poslanje. U tome je naša duhovnost, duhovnost koja je, istodobno, i naša zahvalnost i naša odgovornost.”* (Stjepan Lice)

*“Franjevačka duhovnost nam želi posvijestiti – i našem srcu i našem umu posvijestiti – da se čovjekovo dostojanstvo može ispuniti samo po doslovnom življenju Evanđelja. Ili, tek neznatno skromnije rečeno: po nastojanju oko doslovnog življenja Evanđelja.”* (Stjepan Lice)